

MORAUSKÝ BÍLÝ HNĚDOOKÝ

Toto relativně mladé a nové plemeno vděčí za svůj vznik jako větší na jiných určité náhodě. Ve světě pokusy se šlechtěním bílého králíka s hnědým okem skončily neúspěšně, jako třeba křížení hototského bílého s hermelínem červenookým, které ukončil výskyt letálních faktorů.

Naši chovatelé z Prostějovska použili jako výchozí malá plemena - Čm a Sž. V r. 1972 se v generaci F2 objevila zvířata bílá s určitým množstvím tmavých pesíků na různých částech těla. Zajímavé však bylo hnědé oko. Otaslavičtí chovatelé křížili mezi sebou světlejší jedince a výsledkem bylo několik bílých zvířat. V r. 1975 byla dvě zvířata vystavena v Brně a v katalogu uvedena jako Vb. Po další selekci byl vývoj tohoto plemene ukončen v r. 1980. V r. 1984 bylo vystaveno 17 zvířat v Brně a plemeno bylo uznáno tehdejší paritní komisí. Vzorník pro posuzování tehdy uváděl genotyp $a_{chi}bcdg$ nebo G. Současný Vzorník uvádí již pouze genotyp $a_{chi}bcdg$. Cílem šlechtění byl králík nenáročný, méně temperamentní než leucini, ale vitálnější než albíni, solidního vzrůstu a dobrého osvalení. Mbh byl zařazen do malých plemen o hmotnosti stejně jako tehdy Čm (2,75 - 3,25 kg), což lze s odstupem času považovat za chybu.

Postupným rozšiřováním v okolí Prostějova a později na Brněnsku se plemeno zabydlelo na výstavách, a proto se jeho chovatelé společně s chovateli Ččp rozhodli založit klub. Ustavující schůze se konala 3. 10. 1987 v Rajhradě u Brna a bylo při ní vystaveno 48 králíků. Cílem Klubu bylo plemeno rozšířit a ustálit jeho genotyp, což se v počátcích dařilo. V hnízdech se totiž objevovala zvířata s různým stupněm pesíkování, někdy i králíče s červeným okem. Možná šlo o částečný akromelanismus, kdy králík v zimě tmavěl (objevovaly se tmavé pesíky) a v létě bělal. Nebylo to však pravidlem. Dalšími problémy byly tvar hlavy (nebyvalo mnoho zvířat s klenutou klabonosou hlavou) a hlavně síla a osrstění uší, dále hmotnost. Velmi obtížné bylo udržet hmotnost do 3,25 kg. Hmotnost přes 4 kg nebyla zvláštností. Přesto se chovy úspěšně rozvíjely a v Klubu bylo registrováno přes 350 zvířat ročně. Další selekci se dařilo stabilizovat barvu zvířat, ale začal se objevovat jiný problém - barva drápů. Vzorník totiž uvádí drápy rohovitě. U čistě bílých zvířat jsou ale i drápy světlé či skoro bílé. Posuzovatelé králíky s bílým drápem vylučovali, Klub proto požádal o změnu stávajícího vzorníku, takže bílé drápy již nejsou vadou nepřipustnou (viz Chovatel 1/98, str. 5).

Přerůstání králíků se stalo pravidlem, a proto Klub požadoval přefadit plemeno mezi střední. Bohužel, příprava nového

Vzorníku trvala několik roků, což logicky znamenalo další selekci zvířat o hmotnosti do 3 kg (pokud chovatelé chtěli vystavovat). Když nový Vzorník vyšel, objevily se problémy výše popsané.

Vzrůst Mbh je závislý na způsobu krmení. Intenzivnější způsob (granule) znamená i dobrý vzrůst, hmotnost dospělých zvířat je 3,4 - 3,5 kg. Při levném krmení (voda, tráva, ječmen!) je hmotnost problematická (do 3,30 kg). Plodnost je však velmi dobrá, osobně jsem měl u tří králic po 11 králíčatech, což vyžaduje selekci (nechávám 6 mláďat).

Důležitou cestou do budoucna bude připravit regeneraci tohoto plemene. Vyzývám proto všechny zájemce o chov Mbh, aby se na mne obrátili. MILAN JEDLIČKA

Poznámka: V r. 1956 psal v Chovateli Ing. Fingerland o králíčích v zahraničí. Uvedený příspěvek se týkal zejména plemen, která tehdy nebyla u nás známa, ani uvedena ve Vzorníku, ale která se chovala ve Švýcarsku, Německu a Rakousku. Za zmínku stojí, že u hermelínových králíků ve Švýcarsku byly uznány tři rázy lišící se barvou oka - kromě červenookých a modroookých také hnědoocí. Na základě této informace se následně v našem Vzorníku připoustěl i hermelín hnědooký, který se u nás nikdy nechoval.

Na konci šedesátých let se u nás nově šlechtila východočeská plemena - bílý hnědooký (VČbh) a bílá angora hnědooká (viz Chovatel 7/68). V té době známý chovatel a také člen redakční rady Chovatele E. Adamec ze Žamberka, později České Skalice, geneticky zpracoval postup šlechtění tzv. východočeského hnědookého králíka, o jehož uznání se však následně v ÚOKCHK nejednalo, přestože byl vystavován nejen v Žamberku, ale i v Třebovicích u Lanškrouna chovatelem a posuzovatelem J. Dvořákem. Hnědooké angory šlechtil sám E. Adamec.

V Chovateli 7/71 informoval opět Ing. Fingerland o vzniku černopesíkatého králíka ve výzkumném ústavu v NSR. Ještě téhož roku několik chovatelů, mezi nimi i chovatelé z Otaslavic u Prostějova, požádali o výzkumný chov kvůli vyšlechtění bílého králíka s hnědou duhovkou, tedy bez černých konečků chloupků, kterými se vyznačuje králík černopesíkatý. Ve stejném roce byly již registrovány první odchovy. V r. 1972 bylo ve výzkumných chovech registrováno 177 mláďat. Na požádání byl snad první výsledek šlechtění nového plemene vystaven 1. - 2. 9. 1973 na výstavě v Olovnici, okr. Kladno. Dva samce vystavoval A. Dvořák ze Zábřehu na Moravě. Králíky klasifikoval popi-

sem J. Pecháč za účasti posuzovatelů V. Chmelíka, J. Patky a J. Verner. Doporučeno bylo další šlechtění s poznámkou odstranit popelavý nádech na uších, hlavě a zádi. Zvířata byla dobrá v tvaru a srsti. V katalogu byla uvedena pod názvem „bílý hnědooký“.

Následně v r. 1975 byla předvedena zvířata na III. jihomoravské výstavě v Brně. Výstavu tehdy v Chovateli 2/76 hodnotil A. Sekanina, který mj. napsal, že „úspěšně se představil hnědooký králík, vystavovaný chovatelkami a chovateli z Otaslavic“. Tento posuzovatel se pak stal duchovním otcem hnědookých králíků a o devět let později při hodnocení NV Brno 84 s expozicí Interkanin v Chovateli 4/85 napsal:

„V historii našeho výstavnictví nebyl snad zaznamenán impozantnější vstup nového plemena našeho původu do chovatelského dění, než jaký připravili hanáčtí chovatelé pro Mbh. Od jeho uznání jako samostatného plemena neuplynul ještě ani rok a pět hanáčků chovatelů předvedlo 18 zvířat takové kvality, že členové paritní komise pro otázky chovu králíků v socialistických státek, která s konečnou platností rozhodla o zařazení tohoto plemena do společného vzorníku, nešetřili slovy obdivu“.

Od doby uznání plemena bylo na vrcholné brněnské výstavě zatím nejvíce Mbh přihlášeno v r. 1990 (21 zvířat), kdy se však výstava neuskutečnila. Na posledních dvou výstavách v Brně bylo vystaveno pouze po deseti zvířatech. Na výstavách mláďat bylo zatím nejvíce Mbh v r. 1993 v Novém Městě na Moravě (33). Na loňskou výstavu mláďat bylo přihlášeno 18 zvířat, jedna kolekce nebyla dodána. Z toho 12 zvířat bylo klasifikováno známkou „velmi dobře“ a tři „dobře“, průměr 93,08 b.

Vynikajících výsledků se dosáhlo i na poli mezinárodním, o čemž svědčí 11. Interkanin v NDR v r. 1986, kde titul „MS“ získala známá a nejstarší chovatelka Mh B. Rolencová z Vrahovic. Ta také od uznání plemene plných 10 let nás jako jediná reprezentovala na všech vrcholových výstavách. Bohužel, dnes již není mezi námi. Na 23. evropské výstavě v nizozemském Zuidlarenu v r. 1992 vystavil čtyřčlennou kolekci Jiří Jahoda; kolekce se umístila jako čtvrtá nejlepší z 15 odeslaných kolekcí tehdejšího ČSSR a získala ČC.

Mbh byli přihlášeni i na EV do Dánska v r. 1995, která se však neuskutečnila. O to větší je škoda, že na EV Brno bylo přihlášeno pouze 12 králíků od tří členů Klubu. Není to trochu málo? Co tomu říká vedení chovatelského Klubu? Jen čtyři zvířata byla nabídnuta k prodeji. Škoda také, že nevystavují ani ostatní chovatelé, kteří registrují své odchovy přes okresní organizace - není jich tak málo. Nebylo by možné získat je do Klubu, aby se síly a společné cíle netřísťily? Počítá se, že bude zavedena centrální plemenná kniha. Vždyť jde o naše národní plemeno, jehož chovy jsou podporovány MZe ČR. Při tomto přístupu se zcela určitě v brzké době nedočkáme toho, aby byl Mbh zařazen do Evropského vzorníku - to je možné jen v případě, že se příslušné plemeno chová ve třech členských státech. Na druhé straně je také až neuvěřitelné, že na evropské výstavě nebyla udělena čestná cena na kolekci Mbh, která obdržela 380 b. (průměr na zvíře 95 b.), či na jednotlivce v kleci č. 2562, oceněnému 96,5 b. Co tomu říká příslušný posuzovatel?

JIRÍ SCHÖNFELDER